

- **Lista činjenica No. 1**

Smjernice za liječenje boli u ranjivim skupinama stanovništva

Kliničke smjernice su sustavno razvijene tvrdnje koje omogućuju liječnicima i pacijentima donošenje najboljih odluka u svrhu njihova liječenja. Ideal su smjernice utemeljene na znanstvenim dokazima, ali često su one zasnovane na konsenzusu između mišljenja vodećih autoriteta (Livesey & Noon 2007). Smjernice su osmišljene kako bi omogućile prikaz najboljih rješenja u zbrinjavanju određenih problema. Snažni dokaz pomaže u postizanju dogovora između stručnjaka, ali čak i uz činjenice, ponekad je teško promijeniti ustaljena mišljenja i navike. U pogledu ranjivih skupina stanovništva, postoje četiri glavne skupine koje se ističu u obilježavanju Svjetske Godine Borbe Protiv Boli: krhke starije osobe, djeca i dojenčad, osobe s intelektualnim poteškoćama i osobe koje su preživjele mučenje. Postoje i druge ranjive skupine, ali glavni fokus ovoga dokumenta je na četiri ranije navedene skupine. Uvažavajući široki raspon doživljaja boli i individualne razlike kako unutar tako i između ranjivih skupina stanovništva, ne mogu postojati jedinstvene smjernice koje bi bile idealno prilagođene svima. Jednako tako, važno je napomenuti da neke ranjive osobe imaju ograničenu sposobnost usmeno komunicirati (npr. pacijenti s teškom demencijom i dojenčad). Kako je bol subjektivni doživljaj, potrebne su posebne smjernice za rješavanje potreba skupinama stanovništva sa ograničenom sposobnošću komuniciranja.

Najmanje deset kliničkih smjernica stavlja svoj fokus na starije odrasle osobe i bavi se procjenom i liječenjem akutne i kronične boli, te boli povezane sa osteoartritisom (npr., Herr i sur. 2011, Schofield i sur. 2018, Hadjistavropoulos i sur. 2007, American College of Rheumatology 2012, American Geriatric Society 2015, American Medical Directors Association 2015, Australian & New Zealand College of Anaesthetists 2013, University of Iowa 2015, 2016; sažetak dostupnih kliničkih smjernica za procjenu boli u starijih odraslih osoba sa demencijom se može pronaći kod Hadjistavropoulos, 2017). Kada se razmišlja o osobama s intelektualnim poteškoćama, kliničke smjernice u objavljenoj literaturi nam ne donose puno toga. Istraživači ponekad raspravljaju o upotrebi alata za procjenu boli koji su razvijeni za djecu (Doody & Bailey 2017), dok se liječenje boli kroji prema etiologiji boli i pacijentovim karakteristikama i osobinama (Doody & Bailey 2017). Ipak, bilo je napora da se razvijaju alati za procjenu boli koji su prikladni za odrasle osobe s intelektualnim poteškoćama (npr., Ljestvica za procjenu kronične boli kod odraslih osoba sa intelektualnim poteškoćama koji ne komuniciraju [CPS-NAID]; Burkitt i sur., 2009). Opći pristup procjeni boli kod odraslih osoba sa intelektualnim poteškoćama je raspravljen u radu autora Hadjistavropoulos i sur. (2011).

Pedijatrijska literatura je mnogo opsežnija s nekoliko dostupnih kliničkim smjernica. Ove smjernice su usredotočene na akutnu, kroničnu ili karcinomsku bol, a potiču iz različitih zemalja te iz Svjetske zdravstvene organizacije (npr., Royal College of Emergency Medicine, 2017, National Institute of Health & Care Excellence 2018, World Health Organization 2012, British Pain Society 2009). Raspravu o procjeni boli u dojenačkoj dobi probalazimo u radu autora Ruskin i sur. (2011). Što se tiče žrtava koje su preživjele mučenje, postoji nekoliko smjernica ali one se često više fokusiraju na liječenje psiholoških poremećaja (Amris & Williams 2015), negoli na liječenje boli. Ipak, obavljeno je nekoliko preporuka koje preporučavaju liječenje boli u ovoj skupini (Williams & Volkman 2010, Prip & Persson 2012).

Usvajanje i primjena kliničkih smjernica i s njom povezane najbolje prakse, često je izazovno zbog organizacijskih i osobnih prepreka (npr. otpor prema promjenama, nedostatna organizacijska potpora, ograničeni resursi)(Gagnon i sur., 2013). Bliskost i stalna edukacija o kliničkim smjernicama možda neće biti dovoljna, već će biti potrebno mijenjati politiku, usvajati različite planove, osigurati da provedbu planova nadziru domaći stručnjaci, osoblje koje će zalagati za provedbu planova te mogućnost

specifičnih promjena i prilagođavanja kao i praćenje uspjeha usvajanja i primjene kliničkih smjernica korištenjem indikatora kvalitete (npr., Hadjistavropoulos i sur., 2016).

LITERATURA

- [1] Amris K1, Williams AC. (2015) Managing chronic pain in survivors of torture. *Pain Manag.* 2015;5(1):5-12. doi: 10.2217/pmt.14.50.
- [2] Burkitt, Breau et al., (2009). Pilot study of the feasibility of the Non-Communicating Children's Pain Checklist – Revised for pain assessment in adults with intellectual disabilities. *Journal of Pain Management*, 2(1)
- [3] Doody O, Bailey ME (2017) Interventions in pain management for persons with an intellectual disability. *Journal of Intellectual Disabilities*
- [4] Gagnon, M. M., Hadjistavropoulos, T., & Williams, J. (2013). Development and mixed methods evaluation of a pain assessment video training program for long-term care staff. *Pain Research & Management*, 18(6), 307-312.
- [5] Hadjistavropoulos, T., Breau, L. & Craig, K.D. (2011). Pain assessment in adults and children with limited ability to communicate. In D.C. Turk & R. Melzack (Eds.) *Handbook of pain assessment* (3rd Edition) (pp. 260-280). New York: Guilford Press
- [6] Hadjistavropoulos, T., Williams, J., Kaasalainen, S., Hunter, P.V., Savoie, M. & Wickson-Griffiths, A. (2016). Increasing the frequency and timeliness of pain assessment and management in long-term care: Knowledge transfer and sustained implementation. *Pain Research and Management*, vol. 2016, Article ID 6493463, 13 pages. doi:10.1155/2016/6493463
- [7] Hadjistavropoulos, T. (2017). Guidelines and practical approaches for the effective pain assessment of the patient with dementia. In S. Gibson and S. Lautenbacher (Editors), *Pain in dementia*, pp. 177-191. Philadelphia: Wolters Kluwer.
- [8] Livesey & Noon (2007) Implementing guidelines: what works. *ADC Education & Practice* 92.5
- [9] National Institute for Health & Care Excellence. NICE guidelines pain management in children with medical illnesses <https://www.evidence.nhs.uk/search?q=Nice+guidelines+pain+management...children>
- [10] Ruskin, D., Amaria, K.A., Warnock, F.F., & McGrath, P.A. (2011). Assessment of pain in infants, children and adolescents. In D.C. Turk & R. Melzack (Eds.) *Handbook of pain assessment* (3rd Edition) (pp. 213-241). New York: Guilford Press.
- [11] The Royal College of Emergency Medicine. Best Practice Guideline. Management Management of pain in children (REV July 2017). 1. Revised. July 2017.
- [12] Williams A & Volkman (2010) Understanding Pain from torture. *Pain Management*. 3. 359-366
- [13] Prip K, Persson AL, Sjolund BH (2012) Sensory functions in the foot soles in victims of generalised torture, in victims beaten under the feet (falanga) and in healthy controls – a blinded study using quantitative sensory testing. *BMC Int. Health Hum. Rights*. 12.39.
- [14] World Health Organisation (2012) Guidelines on the treatment of persistent pain in children with medical illnesses.

AUTORI

Patricia Schofield, PhD, Co-Chair Global Year Task Force
Professor of Pain & Ageing
Abertay University
Dundee, United Kingdom

Thomas Hadjistavropoulos, PhD
Research Chair in Aging and Health
Department of Psychology
University of Regina
Regina, Canada

PRIJEVOD

Ivan Omrčen

O svjetskom udruženju za liječenje boli (IASP) ®

IASP je vodeće profesionalno udruženje za znanstveno proučavanje, primjenu i edukaciju na području boli. **Članstvo je otvoreno za sve profesionalce** uključene u istraživanje, dijagnosticiranje i liječenje boli. IASP ima više od 7.000 članova iz 133 zemlje, 90 nacionalnih ogranaka i 20 specijalnih interesnih grupa.

Kao dio Svjetske godine u liječenju boli kod najranjivijih, IASP nudi niz dokumenata pod naslovom **Liste činjenica, koje se bave specifičnim temama povezanim sa bolom u ranjivim skupinama stanovništva. Ovi dokumenti su prevedeni na mnogobrojne jezike i dostupni su za slobodno preuzimanje. Posjetite nas na www.iasp-pain.org/globalyear za više informacija.**

© Autorsko pravo 2019 Međunarodno udruženje za proučavanje boli. Sva prava su zadržana.

IASP okuplja zajedno znanstvenike, kliničare, zdravstvene radnike i kreatore politike s ciljem poticanja i davanja podrške proučavanju boli i prijenosu znanja s ciljem liječenja boli diljem svijeta.